

VASVÁRMEGYE

politikai, társadalmi és közgazdasági lap.

Teljes állomás
Kiadóhivatal 4. sz.

Berzsenyi
Dániel
Könyvtár

Teljes állomás
Szerkesztőség 33. sz.

Előfizetési ár:

Egész évre 10 frt — kr. = (20 korona.)
Fél évre 5 frt — kr. = (10 korona.)
Negyed évre 2 frt 50 kr. = (5 korona.)
Egyes szám ára 15 kr. (30 fillér.)
Megjelenik hétfőn, szerdán, pénteken és vasárnap.

Előfizetési és hirdetési díjak a kiadóhivatalba,
a lap szerkesztéséhez illető költségeit a szer-
kesztőségi irodába.

Szombathely, Ovoda-utca 4. szám
kaldendők.

Hirdetéseket és előfizetéseket elfogad továbbá:
Bertalanffy József papirkereskedőse.
A lapot illető minden fizetés Szombathelyen teljesítendő
Hirdetéseket árjegyzék szerint.
Nyilttér petit soronként 20 kr. (40 fillér)

Horváth Boldizsár.

(K. B.) Az ércz szobor áll immár és hirdeti Szombathely legnagyobb fiának örök dicsőségét.

A nagy demokrata szobrát emelte a demokrácia, a szombathelyi polgárság, amiből származott és melynek kebeléből magasra emelkedett.

Nincs szó, mely hiven visszaadná az érzelmeket, melyek elfoglalják és uralmuk alatt tartják e pillanatban polgárságunk érzelmeit.

A hála, csodálat, szeretet és büszkeség torlódnak egymásra, mikor a nagy ember emlékeztétől üljük, s mikor érzebe öntött vonásairól lehull a lepel.

Szelid, nyájas vonásait nincs senki itt, a ki nem ismerné.

Jóformán nincs senki, aki áldott kezeit még nem szoritotta valaha, s mikor ajkaink szóra nyílnak, hogy beszéljünk a nagy szombathelyi polgárról, aki díszes és büszkesége volt a magyar hazának is: akkor kicsordulnak a könyeink, mivel minékünk nemcsak országos nagy ember volt ő, nemcsak államférfiu, kinek magasan szárnyaló gondolatai utat róttak a történet folyása számára: hanem atyánk és istápolónk is, akinek nevét áldva emle-

getik az ő s Savaria földjén egymás után következő nemzedékek.

A demokrácia és szabadelvőség igaz és nagy alakját ábrázolja az érczszobor, oly férfit, akinek szelleme magasabbra szárnyalt, mint korszakának közszelleme.

Neve egy program volt és ma is az. A szabadság nagy idejének a tradícióján nőtt nagyra s átszűrődött annak gondolata és szeretete fényes közpályáján, alkotásain, beszédein és törekvésein egyaránt.

Profétája volt a szabadságnak, akinek ajkain zoltárrá magasított az elvi vitakozás.

Aki ha beszélt a nagyszerű tanokról, melyek ifjúságának éveiben hódították meg lelkét és elméjét: akkor ékesen szóló ajkain megszendült a szabadelvőség apotheosisa.

Államférfi, szónok és költő volt, akit homlokon csókoltak és felavattak a műzsák s nagyjainak sorában ünnepezték az ország és irodalom.

A mi szerény ünnepünk nem lehet más, csak hálaadó zsolozsmák zengedezése a nagy ember szobrának talapzatánál, aki ezen a földön született és itt rakta le nagyságának alapjait. Innen indult el, hogy lángosze és jel-

leme fényével egyaránt elkápráztassa a nemzetet.

Ne írjon mást a szombathelyi polgár Horváth Boldizsár szobrának talapzatára, csak azt: „Atyja volt városának!”

Ez a pár egyszerű szó magába foglal mindent s abban különbözik a nagyszerű s aranybetűkkel fénylő feliratoktól, hogy szó szerint igaz.

A hálás Szombathely koszorúzza meg ma az egész ország nagy emberének érzebe öntött szobrát s körüveszi emlékeztétét a forró szeretet, a hála és hódolat tributumaival!

Horváth Boldizsár szobrának felépítése.

— A „Vasvármegye” sajtó tudósítójától. —

F. hó 12-én d. e. 10 órakor fényes ünnepelőközönség gyűlt egybe a vármegye székházában, melynek sorában ott láttuk Horváth Boldizsár családjának tagjai közül Horváth Jenő kir. táblai tanácselnököt Boldizsár fiával, *Eötvös Lóránd* báró, volt valás és közoktatásügyi minisztert, *Láng Lajos* v. b. t. t. nevével és Boldizsár fiával, *Radi-sics Jenőt*, ki Londonból érkezett meg, *Elemér* fiával és *Horváth Gézá*t. A Márkus-családtagjait a családi gyász tartotta távol.

Az igazságügyminiszteri *Szekely Ferencz* főnyés, a tudomány-egyetemet és Akadémiát *Vécsey Tamás* rektor magnificus képviselte, nyakában a hivatalos aranylánczszal, a Kis-

Ünnepi vers.

— Horváth Boldizsár szoborfelépítési-ünnepélyén, 1901. okt. 12-én szavaltta dr. Csifrák János. —

Sírod virágy, — hervadásra váltan, —
Takarják, védik csöndes nyughelyed;
Az őszi napfény húnó sugárzásban
Csókolja némán sirkeresztedet:
S in' itt, — nevednek fényétől hevülve, —
Egy lelkes város népe összegyűl,
Hogy dicsőségét ünnepnapját űlje
És dicsőítsen — rendületlenül!

Élénk sugárzik érzebe öntött másod,
Fölöttünk lebeg fénylő szellemed,
A lómjént, myrhát nyujtsák néked mások,
Mi — a szívünket hoztuk el neked.
S szívünk lángja, lényaddal egybe forrva,
A magáénak vallja a nevet,

Mely glóriáját fejed köré vonja,
Mely főlemel, mely áld, — mely: Szeretet!

Egyformán mér az, kinek szive áldott —
S a szeretettől bőven ihletett;
Paraszt, nemes egyformán tesz ott számot,
Hol érdemekben gazdagon vetett.
A szeretet jegyében egyesülve
Czélzatad népünk javát, igazát,
Légyen bár ur, légyen bár koldus-szülle:
Egygyé fonódva védjék a hazát!

Dicső nevedől zengett már az ország,
Azt verte vissza az észak, — a dél;
A hír szárnyai neved felkarolták,
Árnyékba vonta földet a habér.
Hazánk szent földjén merre csak jár népünk,
Dioshymnusokban mind — mind rád talál —
S e sugárverte időben is nekünk
Civis Sabariensis, — az valaki!

Nézd, nézd a büszke, tornyos palotákat,
Falu helyén mik felsarjadtak itt:
Gyümölcsözővé téve nagy munkádat,
Betöltve lelked szines álmait;
A haladásnak országulján járunk,
Reményünk rózsás, — jövők biztató —
S nyomjelzésedre mindütt rátalálunk,
Az alapkö — a kezdeből való!

Lángszorgalommal, mint a dolgoz méhek,
Anyaggyűjtésben egyre fáradunk;
És közepelté millió vesztélynek —
A munka földjén meg kell állanunk.
Szülő városod így lesz méltó hozzád;
S a kinek javát hiszen viseléd:
Jótéteményid ekként viszonzozzák,
Szent hódolattal borulva eléd!

Tóth Dániel.

„A Jockey-Clubhoz.”

KEMÉNY JÓZSEF

URI-DIAT ÜZLETE

SZOMBATHELYEN.

Ajánlja a n. é. közönségnek az őszi és vadászati idényre nagy választékban **Dániel vadász bőrkabát-, mellény- és sapkái.** Az elismert legjobb minőségű „Reschowszky” és hazai gyártmányú bagaria-czipő és csizmák, gamasok, eredeti angol. „Pichler” és hazai készítményű kalapok, felöltők, kozyók, harfenyák és minden az uraldivat szakhoz tartozó czikkeit.

Ingek, gallérok és közelökben gyári raktár! — Nyakkendőben különlegességek! — Jutányos szabott árak! — Állami telefon 65

Triumph-czipőkben egyedül raktár.

Földi-czipő-szafa párté 175.

faludy-társaságot Hegedűs István egyetemi tanár, a Petőfi-társaságot Sebők Zsigmond, az „Otthon” Kaffér Béla képviselte.

Jelenvoltak az ünnepélyen: Ernuszt Kelemen v. d. t. a. a 16. század óta; Reissig-Ede és Nagy Jenő főispánok, herényi Gothard Sándor, dr. Ernuszt József, Andráscsik Béla nyug. kuriai bíró, dr. Laky Kristóf kuriai bíró, Pongrács Jenő győri kir. főügyész, István Vilmos püspök, Ralkovich, Vidos és Illés kanonokokkal, dr. Károlyi Antal alispán, Pottyondy Gusztáv máv. üzletvezető, Horváth István prépost-plebános, dr. Beszerédy István főjegyző, Somogyi Miklós vármegyei főügyész, Bárdossy István, Kassay József, Halász Ferencz kir. tanácsosok és a város összes előkelőségei, kiknek elősorolása ezen a helyen lehetetlen.

Közeg város képviselőiben résztvett Tytká Ferencz polgármester, Kösségi József városkapitány és Kincs István plebános, Markovits József, Czeke Gusztáv és Pfeffel János városi képviselők.

Az emelvény elnöki helyén fényes díszmagyarba öltözve Ehen Gyula polgármester, országgyűlési képviselő, a szoborbizottság elnöke foglalt helyet, jobbján Eredics Ferencz kir. tanácsossal, balján Fécsey Tamás egyetemi rektorral, kik mellett ismét Ernuszt Kelemen belső titkos tanácsos és Reissig Ede főispán ültek.

A szombathelyi dalárda, mely zászló alatt vonult fel, a Hymnust énekelte el remek tökéletességgel, felverve azonnal a tetszés zaját, azután a szoborbizottság elnöke következőleg nyitotta meg az ünnepélyt, s az elhangzott beszédek ekként következtek:

Ehen Gyula:

Mélyen tisztelt ünnepelő közönség! A hazafiúi lelkesedésnek, a ragyogó polgárcsínynek és a hálás emlékezetnek ünnepét ülünk mi a mai napon.

Városunk nagy szülöttének, Horváth Boldizsárnak emlékét ünnepeljük ma; ki mint az alkotmányos Magyarország első igazságügyminisztere a magyar nemzet érdekében, s mint a városnak hí fia, Szombathely fejlődésének történetében elévülhetetlen érdemeket szerzett.

Innen-tul három éve lesz már, hogy városunk büszkeségét elvesztettük. Körülálltuk ravatalát és koszorút helyeztünk koporsójára. Kikisértük a temetőbe s ott megsirattuk, eltemettük. De éppen a földi enyészett szomorú köpe ébrosztette fel bennünk a halhatatlanság gondolatát s legott az 1898. évi november hó 7-ik napján tartott képviselőtestületi közgyűlésünkben elhatároztuk, hogy a megdicsőült emlékére ennek érozbe üntött szobrát állítjuk fel.

Alig van Szombathely városának polgára, alig van az országnak távoli zuga, honnan

a szobor létesítésének költségeihez, hozzá ne járultak volna.

Az országgyűzete megnyilatkozott érdeklődés tehát teljes összehangban áll a megdicsőült szülöttünknek szülőjainak nagysegítségével. A szobor tehát áll és összegyűltünk annak ünnepélyes leleplezésére. S bár mint minden emberi mű, ez is enyészettnek van alávetve, de az az emlék, mely szívünkben él, nem fog elenyészni soha, míg egyetlen egy érző és gondolkodó polgára lesz Szombathely városának!

Ezek után tehát, midőn legmélyebb tiszteléssel és hódolattal üdvözlöm a meghívott illusztris társaságot és az összes megjelenteket, mai ünnepélyünket ezennel megnyitottam nyilvánítottam és átadom a szót Eredics Ferencz kir. tanácsos urnak.

Eredics Ferencz:

Mélyen tisztelt ünnepelő közönség!

Szombathely város dicsőséges emlékeinek hatása alatt állok, midőn arra vállalkozom, hogy városunk nagy szülöttének Horváth Boldizsárnak feledhetlen emlékét ünnepeljem. Lelkem előtt városunk félszázados fejlődésének egyes kimagasló határkövei vonulnak el, melyeknek feliratai ragyogó betűkkel hirdetik azon nagy szolgálatokat, melyeket ő szülőföldjének, Szombathely városnak haladására érdekében kifejtett nem csupán akkor, midőn közöttünk élt, hanem akkor is, midőn a gondviselés őt a nemzet sorsának vezéreinek közé emelte fel.

Midőn emlékét városunk részéről ünnepelném, nem érzem magamat hivatottnak arra, hogy a haza szolgálatában szerzett hokros érdemeit itt e helyen méltassam, — s ha gyenge kezemmel azokat mégis megérintem, leszem ezt azért, hogy emlékének mai ünnepelésénél újabb lelkesedést nyerjek abban a tudatban, hogy ő a mi polgártársunk, hogy ő is szombathelyi polgár volt.

Igen! e város szülötte, a mi polgártársunk volt ő. E város polgársága látta benne a város ifju tisztviselőjében, az Istenől nyert lángészesnek, — a szorgalommal megszerzett tudásnak, — a családjában örökölt nagy szívnek s a lángoló haza, és emberszeretetének első megnyilatkozását 1848-ban, a nagy idők hajnalán, midőn a szabadság, egyenlőség és testvériség magasztos elvei e hazában is polgárjogot nyertek.

Az ő ékesen beszéltő ajkán hirdették ezen igéket e város falai között, az ő igazságérzete jelölte meg ezen napok világság pillanataiban városunk polgárainak a hazaszeretet kötelességeit, s így történt, hogy az alig 26 éves férfiú, az 1848-dik év emlékezetes napjaiban immár nem csak e város polgárságának volt felavatott vezére, de helyet foglalt a vármegye intéző köreinek vezér-

karában is. Midőn pedig elérkezett a nagy nap, hogy e város és kerülete az első népképviselői megválaszta, városunk polgársága a lelkesedés viharával emelte őt vállaira, s az ő kezébe bízta le a egyhangu bizalmának zálogát, azt a hitálmant: hogy az ország törvényhozásában egyedül a haza egy-űdül a nemzet érdekeit képviselje.

És ő, kiből a tudásnak és ékes-szólásnak erejét a hazaszeretet ideálmizusa aranyozta meg, — méltóan megfelelt ezen bizalomnak s hűségesen kitartott népképviselői kötelességének teljesítésében mindaddig, míg nem lehanyagott a haza zászlója — s lenyugodott a haza fényes napja. De akkor is, midőn a kishitők közül oly sokan kétségbe estek a haza sorsa felett: ő volt itt a városban, ki a reményben ingadozókat vigasztalta, — az ő szívében égő honaszeretet volt városunk polgársága előtt az a vezérosság, mely az elborult láthatáron is hirdette: hogy a haza napja csak lenyugodott, de ismét felkelni fog, hogy a romok felett, — az új alkotásához erőt adjon a nemzetnek.

Ezen szomorú napokban megszenvedett ő is hazafias érzelméért, — lelánczolták fényes tehetségét és széles körű tudását. Csöndes némaságra volt kárhoztatva, de ez a némaság már ekkor is előszoborá tette őt, a hova elvándoroltak honfitársai, — a hol egybegyűltek polgártársai, hogy tőle erőt és vigasztalást nyerjenek — s a szenvedések napjaiban kitartást tanuljanak.

S a mit ő, a nemzet jobbjával együtt, — prófétai lélekkel hirdetett mindig, — elvégre az 1860-as évek kezdetén elérkezett a haza napjának megjövendölt hajnalhasadása, hogy bevilágítsa a közéletnek letarolt mezét és munkára, cselekvésre hívja fel a nemzet jobbjait. És ő ekkor, mint a mi képviselőnk ismét elfoglalta helyét a szenvedésben és kitarásban megedzett 1861-ik évi országgyűlés tagjai között.

Eltől fogva ő már teljesen a haza szolgálatának szentelte fényes tehetségét. Abban a nagy átalakulásban, mely az abszolút rendszer letűntével a régi hazai törvényeknek, a megváltozott jogviszonyokra megfelelő alkalmazását követelte, — az e célra szolgáló 1861-ik évi országbírói értekezlet szabványainak megalkotásánál, — az ő jogtudásának megnyilatkozása az egész ország előtt a jogtudomány elismert mesterévé avatta őt. Azt a hazafias munkásságot pedig, melyet az 1860-as évek alkotmányos küzdelmeiben, s az 1867-ik évi kiegyezési törvények létrehozásánál — a haza bölcsének Deák Ferencznek vezérkarában kifejtett: az ország évkönyvei tartották fenn emlékezetükre.

Neve és híre ekkor már arra a magaslatra emelkedett, hogy az 1867 évben megalkotott magyar felelős miniszteriumban,

T Á R C Z A.

Szöveget szeggel.

Cselőtey Gézáról, mióta megdicsőült, mindenki azt hitte, hogy jól kitombolva magát a fővárosban, otthon Homoród-Káváson most már csak a feleségének és a gazdálkodásának él. Legénykori legnagyobb szenvedélye, a színésznők iránti féktelen hódolat, a teljes kihülés stádiumában volt. Kávásra még a legközelebbi színész-trupp sem tette be a lábát soha, Géza ur szenvedélye így táplálékot nem nyerhetett. Lassankint elfelejtette, hogy színésznők is vannak a világon, kik hamisan énekelnek bár, de igazán éreznek. Amarról Gézát természetes jó füle, emerről szintén természetes hűsága győzte meg. Az a gondolat mindig hiszgett neki, még házaságának harmadik évében is, hogy őt egyik fővárosi színház legünnepeltebb primadonnája igazán szerette, soha meg nem csalta, talán még most is hű hozzá, vagy legalább is emlékéhez. . . . Lóvá csak egyszer tette, mikor egy promiér után a primadonna lovait kifogta a lelkes közönség és Cselőtey Géza egyik hajszának került a kocsis elé. . . .

A primadonna még virult, Géza pedig már szürkült, a gazdasági gondok, meg a kávási híros por egyaránt hozzájárultak Géza

végelszürküléséhez. Az idej aratás is gyöngén ütött ki, a gabona rosszul fizet, a cséplőgép olyan szorult szemű ad, mint az árnizmag. Az árak is rosszak. Géza kezében az ujság sokszor megfordul napjában, a buza árakat betűzi, az árak nemhogy emelkednek, de süllyednek, a szokványbuza méterméréséje 6 frt. Géza porlepts szakállát és az ujságot fölolvatta tepsdei, végre dühében fordít egyet és a — színházi rovatra veti magát. (Pedig a feleségének megfogadta, hogy soha sem olvassa el a színházi híreket). A színház rovat mennyivel élénkebb, mint a tőzsde. A primadonnák árszija soha sem hanyatlik, egyre emelkedőben van, pedig a szezon végét járja, a primadonnák elutasításai, nyári fürdőzései örült pontossággal vannak jegyezve. Lantay Aruóna Karintliába megy az északi szélesség és hosszúság ennyi és ennyi foka alá; Kurjantay Diabóla Páriába megy néhány hangszárának (o, fis, g) megvizsgálata és a nagy lábujjának megoperálása végett; Pákozdy Elvira (Géza szive nagyot dobbant) mint jeles honleány itthon maradt a haza szűk határai közt és Fertő-füredre megy, u. p. Homoród-Kávás.

No hiszen, éppen ez kellett Cselőtey Gézának. A fertő-füredi kénes forrás egyszerre eszébe juttatta régi csúját a lábában. A régi dobogás a szívében szintén gyógyításra szorult. Az új kávarodás a fejében — gyógyíthatatlan. . . .

... Egy két mulva Cselőtey Gézáé Fertő-Füredről egy képes levelező lapot kapott, mely így hangzott: „Üdvözlét Fertő-Füredről! Édes Vilám! Irod, hogy megakarez lepui. Az istenért, ne tedd! A környéken ragályos betegség dühöng.

Csókol Gézáé.”

Az édes Vilma, kit otthon Káváson bus elhagyottságában Nyárády Elemér szolgabíró őrzött és vigasztalt, mit tehetett egyebet, mint hogy otthon maradt nyugodtan. Igen is, nyugodtan, mert azt a bizonyos ujságot Géza ur, mielőtt a felesége olvashatta volna, szétlépte az — alacsony buzaárak miatti bosszuságában. De hát nem azért élnek a fővárosi ujságjaink színházi rovatai, hogy a szegény olvasóközönség kíváncsiságát ki ne elégítsék a legfontosabb lelkiismeretességgel. Másnap Cselőtey Géza ezt olvasta az ujsága színházi hírei között: „Pákozdy Elvira, kitűnő művészneknek a fertő-füredi kénes viz oly jó tnak, hogy balbokájának harántizmaiból a osz már teljesen eltűnt és stb. stb.”

Cselőtey Gézáé szétlépte az ujságot, Nyárády szolgabíró csak a foarányokból bírta kibetűzni Vilma jogos fölháborodásának az okát. Meglehető bamba arcon nézett Vilma lángoló szeme közé. Ő, a Vilma legénykori udvarlója, a híven kitarító házibarát, most furcsa helyzetbe jutott. Bőszakállára ösztöngö-z-e az asszonyt férje ellen, vagy men-

— és pedig egyenesen Deák Ferencz kiváratára, az ország egyik legfontosabb érdekének: az igazságügynek vezetése lett kezébe levéle.

Mit tett ő ezen magas állásában az ország igazságszolgáltatásának rendezése körül; ezt a minisitereség idején alkotott fontos és alapvető igazságügyi törvények hirdetik. Az átalakulás-nehezései közt ő rakta le hazánkban a modern törvénykezés alapelveit, azon alapelveket, melyek ma is uralkig igazságügyi törvényhozásunkat. Ő tervezte az igazságügy fényes alkotmányának felépítését, — azonban ennek csakis alap-pillérét rakhatta le, mert munkájának folytatásában elháríthatatlan akadályok állottak útját.

„Sorsom egyjében a hatalom polcára a nemzet vezetői közt is felemelt, — mondja ő hozdánk intézett egyik levelében, — az akadályok azonban, melyekkel itt megküszödelnem kellett, sokkal nagyobbak voltak, mint tehetőségim. A mit létrehoztam, az csak halvány visszfény volt terveimnek s vágyaimnak — egyet azonban felemelt homlokát elmondhatok magamról s ez az: hogy elvezítem minden körülmények közt hű maradtam.”

A midőn ezen nyilatkozatában foglalt érzésekkel elhagyta fényes állását, és kiadta kezéből az igazságügy vezetését, — mint egyszerű képviselő, — igazságügyi elveinek zászlóját magasan lobogtatta s ennek becsületét — szavának páratlan hatalmával, — mindig megvédte, valahányszor igazságügyi reformjának alapelvei megtámadva lettek.

És ma, — több mint egy negyed század lefolyása, változásai és küzdelmei után, az ő elveinek erejét misem igazolhatja jobban mint az, hogy ezek újabb igazságügyi törvényhozásunknál részben már életet nyertek, — részben pedig az igazságügy helyes fejlesztésének követelményeit képezik ma is.

De akkor is, midőn fényes közpályája s az ország igazságügyének vezetése körül kifejtett munkássága fával tartották őt szülőföldjéről — sőt akkor is, midőn szeméinek láthatására sürű köd borult, — s miként maga mondja, — a javulás reményének csak egy-egy csillama derítette fel szeméinek éjlelét: nagy szívének nagy szeretetét, s mindig sikerdus támogatását soha sem vonta meg e város közönségétől.

Az ő lelke előtt mindig az ő kedves szülőföldjének haladása, fejlődése lebegett. Ő akarta, hogy városunk, itt az ő régi Sabaria romjai felett, jövőben a közforgalomnak egyik központjává legyen, — ő hirdette nekünk, hogy miként hajdan a világhírű római közutak, — a via románák, — Sabariából sugároztak ki Pannonia minden irányába: legyen a város jövőben a modern közlekedés egyik erős gócpontja itt, az ország nyugati határszélén.

De ő előtte nemcsak a város anyagi fejlődése lebegett, — ő nemcsak a forgalom egyik központjává, — hanem egyúttal a hazafias és tömegyökeres magyar szellem erős várává is tervezte városunkat. Ő emelte fel a város polgárságának öntudatát azon nagy hivatás felismerésére, melyet a magyarság fejlesztésénél betölteni köteles. És így történt, hogy a mivé ő e várost alkotni akarta lett e város itt az ország nyugati határszélén a magyarságnak mindenkorra hírséges őrzője és végvára.

Ő hirdette nekünk az igazság és szabadság hatalmát, — mely nélkül országok és nemzetek tűnnek és mulnak el a századok forgatagában ő mondotta hozdánk intézett egyik beszédében, hogy „korunkban az igazság hatalma tulajdonjára az ágyuk dörgését és a szabad szó varázsereje eltompítja a szuronyok éjét.”

Ő tanított bennünket a polgári kötelességek felismerésére, midőn büszkén vallván magát szombathelyi polgárnak, azon emlékezőes igéket hangoztatta: „az én demokráciám nem ismeri a gyűlöletet, az én demokráciám jelszava: munkásság és becsületesség.”

És mi szíveinkbe vésztük és megőriztük ezen igéket, mint az ő feledhetlen emlékének feliratait. Nem is lesz köztünk neve elfeledkez soha!

Nem feledjük el az ő emlékéit! Városunk tanácsstermében ott díszelg arczéke, hogy hivatalos kötelességeink betöltésénél figyelmeztessen arra, hogy az igazság hatalmáról meg ne feledkezzünk soha.

Az ő nevével neveztük el az ősváros központjának főterét, — a város szívéit, s akaruk, hogy ott, hol a város polgársága őt diadalmainak nagy napjaiban oly gyakran hordozta vállain, jövőre az ő nevének ragyogása figyelmeztesse a napi munkában fáradó városi polgárságot arra, hogy a testvéri szeretet kötelességeiről meg ne feledkezzék soha.

És a szobor ott, — melyet ma leleplezünk, amelyről hulljon le a lepel, — mely az ő jóságos alakját tárja elénk s a melyet az új város szép ligetében, a Deák Ferencz ligetben — állítottunk fel: zárandokhely lesz, ahova eljárnak erőt, vigasztalást és kitartást tanulni akkor, ha a hazára ismét néhez napok következnének, — s ahova eljárnak a haza boldog és dicsőséges napjaiban is, hogy a haza boldogsága feletti örömmüket vele, — az ő emlékével megosszák.

Álljon e szobor időtlen időkig!
Legyen a polgári erények diadaloszlopa!
Legyen áldás Horváth Boldizsár emlékének!
A miniszterelnök üdvözlő távirata.

A Horváth Boldizsár szoborbizottság T. Elnökségének.

Szombathely nagyszülőltjének emléket örökítik meg méltóan és ezzel a hála adóját

róják le, melylyel a szabadságvégesség e nagy bajnokának a kiegyezés utáni első miniszterium igazságügyminiszterének az ország és első sorban szülővárosa tartozik. Örömmel vettem volna részt e mai ünnepen, de hazaíthatatlan hivatalos teendőim Budapestre stólitának. A kegyeletos emlékezés koszoruját tesszem le önökkel a haza e nagy fiának emlékére és azon elvek elévülhetlen dicsőségére, a melyekért küzdött és élt.

Széll Kálmán.

Vécsey Tamás rektor:

Most 3 éve, midőn a Deák Ferencz mauzoleumánál tőlünk Horváth Boldizsár örökre elvált, fájdalmunkat az a hír enyhíté, hogy szülőföldre, híres és háladatos szülőföldre: Szombathely szobrot állít hű és dicső fiának.

A lelkes és fira méltán büszke szülőváros, kezét fogva a hatalmas vármegyével, mely jó órában adta a hazának Berzsenyit és Széll Kálmánt, felállítá a magyar művész ihletéséig Horváth Boldizsár emlékszobrát.

Ennek híre ide sereglettünk közéről, távolról. Elhoztuk szíveink kegyeletét s az elismerés babérkoszoruit.

Nekem, mint rektornak jutott a szerencse, hogy az Egyetem kegyeletét tolmácsoljam doktor Horváth Boldizsár tisztelői közt s ugyancsak nekem, mint az Akadémia küldöttjének jutott a megtisztelő feladat, hogy az Akadémia koszoruját letegyem Horváth Boldizsár tiszteletbeli tag szobrának talapzatára.

A magyar tudományosság legfelsőbb intézeteit a magyar államférfiak ünneplése nem hagyhatja hidegen, hiszen Kerkapolyi és Pauler, Szilágyi és Wlassics Plósz, Nagy Ferencs és Pulszky s hogy a jelenlevőket is említem: Lang Lajos és báró Eötvös Lóránd tanárokat s akadémiánsokat az Egyetemből hívta meg ő felsége az államtitkári, illetőleg egyenesen a miniszteri székre.

Valamint a haza emlitett jelesei, ugy Horváth Boldizsár is az Egyetem és az Akadémia adeptusai közé tartozott, kire méltán alkalmazhatjuk Ciceronak Qu. Mucius Scaevoláról mondott eme szavát: iuris peritorum eloquentissimus et eloquentium iuris peritissimus (Cic. de orat. 1. 39.) Az ékesen szóló jogtudós Horváth Boldizsár a szabadságért rajongó 1848—49. országgyűlésen kezdte közpályáját. Népszerűsége növekedett az elnyomatás nehéz éve alatt, midőn szóval és tóll védelmezte a jogot. Törvénytudománya az országbírói értekezleten, hol a régi magyar jog restaurációja s az idegen jog hátrébe szorítása céloztatott, méltó elismerésben részesült.

Az 1861-iki országgyűlésnek feliratai és határozatai két nagy pártja, midőn végül Deák Ferencz tiltakozó óvásában egyesült, a lelkesedésnek és a bölcs önmérsékletnek képviselőit egyesítse. Már akkor is mindig Deák mellett láttam azt a férfit, akinek a mai ünnepe szenteljük.

Az 1865—68. koronázó országgyűlésen a jogfolytonosság, a dualizmus és a paritás diadalra jutását senki se munkálta erőlyesebben s az ujkor jogi reform-eszméiért senki se lelkesedett élelnebben, mint Horváth Boldizsár. Ezért mást nem is találtak nálánál méltóbbnak az igazságügyi tárczára. Nagy feladat várt akkor a miniszterre. A jogrend meg volt zavarva. Az igazságügy terén sok volt a rom, az avult, korhadt, czélszerűtlen maradvány.

Horváth becsesnek tartá mind azt, amit a romok közt megmenteni valót talált, de az új helyzet új alkotások előkészítését követelte az 1848-ik szabadságvá irányában. Az 1848-iki törvények demokratikus szellemét lelkének egész melegével szerette. Demokrata miniszter volt ő a szó legnemesebb értelmében.

Cicero mondja, hogy a lex Porcia: virgas ab omnium civium Romanorum corpore amovet (Pro Ribario. 4.) Hasonló nemes ántézkedést tett, nálunk, Horváth miniszter, midőn az egyenlőség követelményéhez képest megszüntette a rendi különbséget mutató várás, a nem neme-

teni próbálja a férjét? Mig vére így küzdött ezze ellen, gyarlósága erkölöse ellen, az aszszony nem sokat okoskodott.

— Elemér! Fogasson be a szandlauféjébe. Megyünk Fertő-Füredre.

Elemér rábámult.

— Megyünk?

— Persze, hogy megyünk. Én is, maga is.

— De az ut rossz és kocsin nagyon hosszú...

— Azt hiszem, velem sem rossz, sem hosszú nem lesz.

Nyárády, ellenére, hogy szolgabíró volt s az ujoncz és adóajstromba bámulatos fies szemmel tudott belátni, de a Vilma szeméből nem tudta kiolvasni, hogy ez az aszszony voltaképen mit is akar. Ment fogatnai és egy negyedóra mulva ott álltak a toporzékoló lovak Cselősteyék háza előtt. Vilma már türelmetlenül várta a kocsit. Ott állt az utcaajtóküszöbén sima, princezsze szabású ruhában. Rézölt a kocsisra:

— Miska! Új hátra! Elemér, ide mellém a bakra!

Fölugrott, a gyepőt kis markába szorította, egyet csettintett kocsisnyelven, aztán elvágattak.

Elemér nem sokkal többet gyanított Miskánál, de amit az utóbbi gyanított, az a tekintetes urra fölöttébb kedvező, a másik tekintetes urra pedig fölöttébb kedvezőtlen volt.

Késő este lett, mikor Fertő-Füredre értek. Miskát még a kocsiról elszalasztották egy vendéglistáért. Ebből megtudták, hogy Cselőstey Géza és Pákozdy Elvira a színház primadonnája a felső vendéglőben vannak szállva. Cselősteyné és lovagja az alsó vendéglőbe hajtottak. Vilma hamarosan egy szobát és egy — képes levelező lapot kért. Azt nyitottak, ezt hoztak. Vilma leült az íróasztal mellé s mielőtt írni kezdett volna, kivette zsebéből a férje által küldött levelező lapot, oda adta az előtte álló Nyárárdynak:

— Olvassa fel ezt nekem hangosan:

Nyárády elkezdte:

„Üdvözlét Fertő-Füredről! Édes Vilmám! Írod, hogy megakarsz lépni. Az istenért, ne tedd! A környéken ragályos betegség dühöng. Csókol Gérad.”

Mire Nyárády ezt felolvasta, Vilma már készen volt a válaszzal. Átnyújtotta a beirt lapot Nyárárdynak.

— Adja oda ezt egy szolgának, hogy vigye a osimére.

Nyárády kiment, miközben ezt olvasta le a képes levelező-lapról:

„Üdvözlét Fertő-Füredről! Édes Géza! Ma este 7 óra óta itt vagyok a „környéken.” Az istenért, fel ne keressen, mert megkapjam a ragályos betegséget. Vilma.”

Molnár István.

seket is kivette a testfenyítő büntetés alól, eltörölve a botrányt, s midőn emberesergetetéstől, mely a hőjónlakókhoz is ingalmas, levétette a bilincset az elitáltak kezéről, lábáról. A jogállam legnemesebb problémáján fáradozott, midőn a politikai polgári s egyéni szabadság garanciáit a a bírói hatalomban kereste és találta.

A modern nagy jogi reformator szellemét és alkotóerejét örökre hirdeti a bírói hatalom gyakorlatáról szóló 1899. IV. törvénycikk.

Ez az alaptörvény szentesíti, hogy a kormányzó hatalom elválasztatik a bírói hatalomtól, hogy amaz ne avatkozhaték emennek hatáskörébe.

A bíró elmozdíthatatlan s függetlenítettik a Felső és tanácsosai subiectiv akaratától s minden földi hatalomtól. A bírói sella curulistól szigorú incompatibilitás tartja távol az illetéktelen befolyásokat.

Horváth Boldizsár a magyar jogászai kapacitás, az elragadó művészi szónok, aki valódi mester a szószéken, aki olyan szép nyelven s annyi tudománnyal beszélt a legszebb, legideálisabb államjogi esztétikus szövegekről; ez előtt 40 évvel az Akadémia levelező-tagjává, 1868-ban pedig az Akadémia tiszteleti tagjává választott. Feledhetetlenek azok az emlékbeszédek, amelyeket az akadémia megbízásából mondott gróf Mikó Imre és Szemere Bertalan akadémikus államférfiak felett, akiknek képét a korszak szellemi mozgalmait közt tünteti föl, állambölcséleti becses reflexiókkal kísér s haláltüsküket a nemzetre fényt árasztó glóriával ékesíti.

A nagy szónok és humánus jogtudós érdemeit elismerte és méltányolta az Egyetem is, midőn százados ünnepén doktori diszoklevéllel tüntette ki a magyar igazságügy regenerátorát.

Emelkedett lélek s meleg hazafiai szellem sugárzott Horváth mind n beszédéből, s intézkedéséből és az államférfiai conceptióknak áldozza idejét, eszjét, nyugalmit, új életet visz a romok helyére s üdvös munkában tölti éjjelét, napjait: s talán éppen ezért az irigység, féltékenység s meggondolatlanság töviseket hintett útjára, mint Eötvösnek és a többi kiválóságoknak is, akiket a nagy eszmék kultusza s merészebb alkotások keresztülvitele tul emel a hétköznapi átlag színvonalán.

Ellenfelei vagy inkább talán időelőtti bírálói nem tudtak más hányni szemére, minthogy idealista, teoretikus, ki az elméleti államférfiak tudós soraiba tartozik.

Ezt a szemrehányást büszkén lehet fogadni és viselni. Sőt szerintünk ez talán nem is szemrehányás, hanem felmérés az idealizmus, az elmélet régióiba és jogcsím az akadémián és az egyetemre, hogy vegyen részt a confesratio, melyet az idealis, teoretikus, jogtudós joggyógyi miniszter emlékére rendez a kegyelet.

Mi is volt az az elmélet, melyet Horváth Boldizsár hirdetett? Alkotmányunk terén a jogfolytonosság.

A monarchia területén a dualizmus. Ausztria-Magyarország közt pedig a paritás elismertetése.

Hisz ezek az elméletek mentették meg az 1848-iki alkotmányt, a magyar állam függetlenségét s egyenrangúságát. Ilyen elméleti, ilyen idealis politikának volt diadalmenete az 1867-iki koronázás, melynek előkészítői közt Horváth Boldizsár felségfelterjesztései nem voltak az utolsóak.

Isten, a magyarok istene megáldá az 1867-iki törekvéseket. A kibékülés, a király és nemzet közt egy legszerényebb munkása örömnapokat ült. Deák, Andrássy és Eötvös mellett Horváth Boldizsár, aki túlzó sohasse volt, egyike azoknak, akik a kiegyezési korszaknak sajátos jellegét megadták. A korszakkal együtt átvette már őket a történelem, melynek lapjain és kogyelutóban él és éljen az áldott működésű Horváth Boldizsár szelleme, felkeltő példája és szép emlékezete. Állnak

művei, alkotásai, törvényei, a bírói hatalom erős vára, homlokzatán a bírói függetlenség büszke jellegével. Az új magyar igazságügy első nagy reformátorának emléke ne távozzék el a magyar földről soha!

Oh jöjjetek a Horváth Boldizsár szobrához ti egyetemi s nem egyetemi ifjak, emlegessétek milyen születésnap volt. És ti akadémikus és nem akadémikus apák emlegessétek, milyen családiás volt.

Oh jöjjetek az ő szobrához nagyok és kicsinyek és emlegessétek, mennyire imádták az igazságot, mert iustitia est regnum fundamentum. És utódaink mindnyájan, nemzedékről nemzedékre szent lelkesedéssel emlegessük, hogy a hazaszeretet, szabadságszeretet és embereserlet megtestesülése volt Horváth Boldizsár.

Hegedűs István:

Midőn a Kisfaludy Társaság nevében korszort hoztam a nagy idealista emlékszobrára: ezzel annak a Társaságnak hódolatát kívánom kifejezni, a mely a szép kulturát tüzte ki feladatául aziránt a nagy államférfiu és nagy szónok iránt, kinek egész életét áthatotta az igazság, mit gróf Mikó Imre földi gondolat-szelékeszédében tömör erővel így fejezett ki: a tudomány és szép kultúra a honi erények sorába emelkedett. O benne oszódlatos összhangban egyesült a költői hév lelkesedése, a szócsoki lélek ihlete és az államférfiu bölcsessége. Ő még azon korszak képviselője volt, melyet az irodalmi föllendülés hozott létre. Széchenyi az akadémia alapítaja, gróf Mikó Imre, Erdély Széchenyje muzeumot, mindkettő a tudomány és irodalom elválatatlan kapcsolatát hirdeti a nemzeti élettel.

Ha költő-méneit olvassuk, megtaláljuk ez alap gondolatot, mely lelkét irányza.

Egy pompakedvelő gazdag urnak Arany János halála alkalmából írja:

Szép termeidbe mennyi fény,
Aranyból mennyi kincs!
De annyi fény és kincs között,
Aranyból semmi sincs.

Ő a költészetet a nemzet legdrágább kincsének tartá, melynek nem szabad hiányoznia sem a gazdag palota pompájából sem a közélet intézményeiből. Szécsere felett tartott emlékbeszédében nyíltan védelmére kell az annyira elítélt és sokszor kigunyolt elméletnek, mely ha közvetlen nem ismerheti a gyakorlati életet, de a politikai törekvéseket határozott ozállástia el és harmonizált és rendszert hoz be az állami élet működésébe.

És ezzel is az irodalom és közélet szoros kapcsolatát hirdette neje emlékére irt gyönyörű elegiájában, melynek ozime *Egy ülöm-kép*. Orpheusi varázshangokból idézi föl a feledhetetlen ideált a sir éjeléből és itt is politikai törekvései és küzdelmeinek édes jutalmát siratja meg. Meghatóan zengi:

Mi szép egy jobb jövőért küzdenünk
Alkotni ott, hol minden romba dült,
S mily magasan dobog fel kebelünk,
Ha egy-egy alkotásunk sikerült.
De küzderünk hanyatlak, fogy, enyész,
Ha ihletét nem kapja töletek.
És a siker jutalma úgy egész,
Ha a babéron ott regg könyvetek.
És ezt gyászolta benned bánatom,
Mit szenvedek azt el nem mondhatom.

Szüies lelke ily rajongással ápolta az elhunyt híves emléket még 17 év mulva is, midőn e költőményt írta. Maga az élet volt a költészet, a legnemesebb harmonia, melyből a szellem sohasem hiányzott. A jogi elvek mély buvára, a lelkes szónok egy költői ihlettel áthatott egyéniségbe sorol egybe. Oly hí volt politikai eszményeinek, mint szerelméhez. A Kisfaludy Társaságban 1889. jan. 30-án székfoglalójul felolvasott költeményei közt az egyikben, melynek ozime: *Halálhoz*, mi megragadón fejezi ki hűségét:

Mert hihetődt bár zord hazád szeszélye,
Művé en végre rám kerül a sor;
S a mit most végkép szétszakítani véle,
Frigyünk majd akkor újra egybe forr.

Költő volt ő az eszményhez való hűségben; költő volt ő a honfi köteletség ma-

gasztos felfogásában; költő volt ő az igazság rajongó tiszteletében; költő volt egész egyéniségében. Ha helyesen mondatott, hogy a nagy gondolatok a szivből származnak: az ő gondolatai bármely mentek keresztül, azért öltöttek oly szép formát, mely maradó, örök becsű kincsét alkotja irodalmunknak és szép diadalát nyelvünknek. Ezért méltán hoztam el a Kisfaludy Társaság koszoruját és kérem az ő megboldogult szellemét, hogy fogadja el hála tiszteletünk jelét!

Tisztelet Ede:

Mint Vasvármegye főispánja szivesen ragadom meg én is az alkalmat, hogy melegen üdvözöljem e város közönségét a mai nagy ünnep, melyen a szobathelyi polgárok szobrot emelnek Horváth Boldizsárnak, a város legnagyobb, leghibebb fiának. Szobrot emeltek itt annak, aki halála napjáig büszkén vallotta magát szobathelyi polgárnak és aki soha egy perczre se szünt meg lángolni szülővárosáért.

Nagyjaink egyik legnagyobbja volt ő; itt bontotta ki szárnyait az ő fényes tehetsége, innen indult el, hogy nagy alkotásaival kivívja neve számára a halhatatlanságot és példát adva megtanítson utókövetőre, hogyan kell igazán szeretni, hasznosan szolgálni a hazát.

Minden nemzetek életében fordulnak elő válságos korszakok, de sehol a világon nincs talán ország, mely oly sok nehéz időt él át, mint a mi magyar hazánk. A gondviselés azonban mindig adott a megpróbáltatás, a kétségbeesés napjaiban olyan nagy eszű férfiakat ennek a nemzetnek, akik teljes odaadással szolgálván a nemzet érdekeit, mindig megtalálták a boldogulás, kibontakozás föltételeit. A gondviselés adta nekünk az elnyomtas nehéz napjaiban Deák Ferenczet, aki halhatatlan munkatársaival — köztük Horváth Boldizsárral — visszaadta ezt az országot önmagának.

Horváth Boldizsárt lángoló hazaszeretete és fáradoatlan munkássága állította oda Deák Ferencz oldalára, hol mint Magyarország igazságügyminisztere megteremtőjévé lett a modern magyar judikaturának és atyjává igazságszolgáltatásunk büszkeségének: a magyar bírói kar függetlenségének.

Az egész nemzeté volt ő; nagysága nem tőr helyi korlátokat, de mégis e városnak van legtöbb joga ahhoz, hogy a magáénak mondja őt és hogy emlékének a kegyelet leggyengédebb jeleivel adozzék. E város polgársága csak legbensőbb érzelmeinek sugallatát követi, midőn szobrot emel legnagyobb, leghibebb fiának és ezzel örök emléket állít a hazaszeretet, a polgári erények megtestesítőjének, Horváth Boldizsárnak. Midőn a megjelenteket, mint a vármegye főispánja a legszívveljesebben üdvözölöm, szivemből kívánom, hogy Horváth Boldizsár példája sok követőre találjon e város fiai között és az ő nagy szelleme lengjen e város fölött az idők végezetéig.

Végül Ehen Gyula, a szoborbizottság elnöke, rövid beszéddel zárta be az ünnepséget és felhívta a közönséget, hogy ünnepiesen vonuljon a szobor megkoszoruzásához.

Ehen Gyula zárószavai után megmozdult a közel ötszáz főnyi közönség, hogy kivonuljon a Deák-terén álló szobor elé és jelen legyen a szobor mű kivételénél és megkoszoruzásánál.

Hosszú menetben a Berzsényi Dániel, az Erzsébet királyné-, a Király- és a Széll Kálmán utozákon át vonult le az ünnepi közönség a Deák-terre, hol a szobor előtt már vagy ezerfönyi tömegben várták a szobathelyiek Horváth Boldizsár emlékének átvételé.

A mint a menet megérkezett, az ez alkalmat egyenített dalon egyletek Kreutterer Antal vezénylété mellett elénekelték a Himnusz.

Azután dr. Ozifrák János ügyvéd lépett a szobor elé, ahol erőzes, átható hangon, nagy hatással szavaltá el *Tóth Dezső*nek, a „Vas-

vármegye" segédserkosztójének gyönyörű alkalmi ódját, melyet lapunk tárczarovatában közlünk.

A magasan szárnyaló költemény utolsó szavainak olhangzása után kezdetét vette a szobor megköszönése.

Elsőnek lépett a szobor elé Székely Ferenc koronagyász helyettes és az igazságügyminiszter koszoruját a következő szavakkal tette le a szobor talapzatára:

"A magyar igazságügyminiszter megbízásából mely tisztelete jeléül teszem le ezen babérkoszorút Horváth Boldizsárnak, az újja született Magyarország első igazságügyminiszterének és az igazságügyi reformok lángeszű kezdeményezőjének emlékoszlopára."

A koszoru szalagján a következő felírás áll:

A magyar igazságügyminiszterium — Horváth Boldizsárnak.

A család koszoruját az akadémiáé követte ezzel a felírással:

Horváth Boldizsár emlékének — a magy. tud. Akadémia."

A Kisfaludy Társaság koszoruját Hegedüs István tette le a következő szavakkal:

A szív költői tolmácsolásuk, a költők szövegüknek — a Kisfaludy Társaság nevében.

Köszeg város koszoruját egy deputáció hozta, mely Tipka Ferenc, Köszegi József, Kines István, Cseke Gusztáv és Markovics József urakból állott. A koszoru felirata:

Köszeg sz. kir. város közönsége — nagynevű díszpolgárának.

A többi koszoru felirata a következő: Horváth Boldizsárnak hálás szeretete jeléül — Concha Győző.

Nagy útnak, Horváth Boldizsárnak — Vasvármegye közönsége.

Horváth Boldizsár emlékének — a szombathelyi városi Casinó.

Egykori jötevőjének — a főgym. önképző köre.

Nagy szülőttének — Szombathely város közönsége.

A koszoruzás után Ehen Gyula lépett a szobor elé és a következő beszédet mondotta:

"Letevén a koszorukat, véget ért ez a mi ünnepünk. Midőn hálás köszönetem fejezem ki mindenkinek, aki itt megjelenésével az ünnep fényét emelte, a város közönsége nevében kijelentem, hogy e szép szobrot átveszünk és megőrzéséről gondoskodunk. És ha a sors nem engedné, hogy az idők viszontagságai ellen utódaink védeni tudják azt: Horváth Boldizsár szelleme erősebb lesz az érozónál, mert az élni fog itt a város lakói között örökkön örökké."

Ezzel véget ért az ünnep programja, a nagy közönséget oda boosították a szobor elé, melyről különben már délelőtt fél 11-kor levették a leplet.

A szobor maga egy újabb jeles alkotása Tóth István kitűnő szobrásznak. A szobor puritán egyszerűségű talapzaton álló helyzetben ábrázolja Horváth Boldizsárt. A szobor 2,5, a talapzat 2,8 méter magas. A talapzaton csupán két domborművű Justitia fő díszíti. Az előrészen csak ennyi van felírva:

HORVÁTH BOLDIZSÁR

1822—1898.

Az egész olyan, mint Horváth Boldizsár maga volt: nemesen egyszerű, nyugodt, minden ozifrásság nélkül való.

A díszobéd.

A Sabaria dísztermében tartott díszobédén 250-en vettek részt. Az asztalfőn természetesen az illusztris vendégek foglaltak helyet.

Az ebéd étlapja itt következik:

Ébéd.

Horváth Boldizsár szobrának leleplezése alkalmából a Sabaria főgárdá dísztermében.

1901. évi október hó 12. napján.

Leves sonkás-kenyérkével.

Tok tartár-mártással.

Vesepecsenye körözve.

Pulyka.

Francia saláta.

Fagylalt.

Gyümölcs.

Sajt.

Fekete kávé.

1 pohár burgundi.

1 palaczk 1893-iki Szegedy-féle somlyói.

Az első felköszöntőt Reiszig Ede főispán mondta a királyra, mit a közönség állva hallgatott végig, azután elénekelték a Hymnust.

Horváth István prépost-plebános: Sokszor szoltam nagyközönség előtt, sokszor beszéltem díszes társaságban, s hogy ma mégis, midőn felszólalok, a meghatótság vesz rajtam erőt, ezt méltóztassanak betudni azon mely megilletődésnek, amely csak az imént lefolyt díszes ünnepély alkalmából lelkemet elfogta. Kit is ünnepeltünk mi? Horváth Boldizsárt, városunk szülőjét, ki mint egy szerény polgári család fia Szombathelyen látott napvilágot szántán fíradhatlan szorgalma, munkássága s lángelméje révén emelkedett mindig, mindig magasabbra, úgy, hogy végre mint ragyogó nap, szeretett hazánk egész egét beárnyozta, s elérve a legmagasabbat, mint a korona tanácsosa, mit ember elérhet, nekünk szombathelyieknek megmaradt akkor is a régi jó Bódi bácsi. Sohasem tudok megilletődés nélkül visszagondolni azon kedves, öröklő felejtethetlen pillanatra, midőn, mint fiatal plebános, ezélt mintegy 15 évvel Budapesten meglátogattam. Megilletődve léptem eléje, szólni alig bírtam, hisz én őt, a nagyot akkor már rég ismertem, mégis csak annyit tudtam mondani, hogy a szombathelyi plebános vagyok. Mintha most is látám mosolygó jó arczát, midőn kezét felém nyújtá s aztán átölelvé így szólt, jöj-jön édes barátom, had öleljem meg önben az összes szombathelyieket, kiket én oly igazán s annyira szeretek. Ime a férfi, aki dícsőség teljében, fényében s a szelíd magasságban, hova polgári erőnyét, jelöme s lángelméje révén eljutott, mégis igazán szerette a földet, ahol napvilágot látott, a várost, ahol bölcsőjét ringatták. Nem is fordulhatott hozzá senki Szombathelyről, hogy igazságos kérdésben benne jóakaró pártfogót ne talál volna, s nem szűnt meg soha fíradni azon, hogy szülővárosát nagygyá, széppé s hatalmassá tegye. Ennyi szeretet minden szombathelyi polgár szívében viszont-szeretetet szült s a hálával párosult ezen szeretetnek ünnepe volt az, amely az imént oly szépen lefolyt, ezen szeretet hozta létre azon szobrot, melyet az imént lelepleztünk, hogy had tudják meg majd az unokák is, hogy volt egy szombathelyi polgár, ki városát igazán, tisztán és érdekel nélkül szerette, ki iránt a város, habár ily csekélységben is, háláját és szeretetét sietett leróni, s tanulják meg a szobortól, hogy a városát igazán szerető férfitől az elismerést nem tagadja meg soha.

Ami szeretetünk s hálánk ezen család ünnepélyén első sorban eljöttök azok, kik az ő szeretetünk melegét oly közelről s oly sokszor érezték, kiket a megdicsőülthöz a vérség édes köteléke fűz. Nekem jutott a szerenese, hogy a magas rokonságot városunk nevében köszöntsem, s midőn tisztelettel üdvözölöm a rokonságot s magas megjelenésüket igaz köszönetet mondok, egyben biztosíthatom a magas rokonságot arról,

hogy amint igaz az, hogy Horváth Boldizsár dícsőségének fénye első sorban fényt áraszt vérbeli rokonaira, úgy az is igaz, hogy abban a szeretetben, melylyel Horváth Boldizsár emléket a város közönsége, első sorban ott vannak az ő vérrokonai is. Midőn kérem, hogy városunkat szeretetükben megtartani sziveskedjenek, poharamat a rokonságra emelem; a jó Isten az összes rokonságot áldja s tartsa meg, s áldásainak egész özőnével olárasztva sokáig éltesse!

Horváth Jenő, Horváth Boldizsár fia szö-lalt föl ezután, változva a gyermekkor emlékeit, melyek őt a városhoz fűzik, ahonnan 38 év előtt szakította el a sors. Ős családja rajongó szeretettel viseltetik Szombathely iránt, amelynek élen álló nagytehetségű és kiváló erélyű férfit: Ehen Gyula polgármestert élte.

Kárpáti Kelemen: T. ünneplő közönség! Városunk megdicsőült nagy fiát áldásos tevékenységében két kiváló lelki tulajdona vezette: mélyen látó értelme és minden szépért lelkesedő szíve.

E két fővonal alkotja a nagy demokrata jellemét, e két fővonal tette vonzóvá felejt-hetetlen egyéniségét.

Alapos és mély tudásában, szívének nemességében nyilatkozott az a hódító erő, a mely tiszteletet kellett nemzetünk minden fiában, társadalmunk minden tagjában.

Hatalmas koncepcziói, epochalis alkotásai a magyar jogszolgáltatás terén, a szívek mélyéig érő klasszikus beszéde, ifjú kora édes szavú daltai megillető méltánlásra találtak mindenfelé, de főleg és kiválóképen nemzeti művelődésünk két legelsőrangú társaságának körében, a melyek vetélkedve ölelték keblükre Horváth Boldizsárt.

Ő már pihen ésa kerepesi temető porai között hamvadó teteme felett észvevőlenül kóran tovább az idők folyása: de szelleme él, itt virraszt közöttünk és lelkes örömmel fogadja a kegyelet adóján azt a két koszorut, melylyel az a két nagynevű társaság kegyelete díszítette ércbeöntött képmását.

A m. tud. Akadémia és a Kisfaludy-társaság elhozta hozzánk kegyeletét, hogy ringó hőlesője helyén áldozzon egykori kiváló tagja halhatatlan emlékezetének.

Szombathely város nevében köszönettel adózom a kegyetes megemlékezés hálára kötelező megnyilatkozásánál és szívem mélyéből üdvözölöm körünkben a m. t. tud. akadémia és a Kisfaludy-társaság nagy tudományú képviselőit, akik lelkeik klasszikus fényével a mai napon újra megvilágították előttünk klasszikus multu városunk klasszikus nagy útnak soha el nem múlt érdemeit.

Midőn hálás köszönetünket újból megszólaltatom, még egy óhajást foglalok szavakba, azt hogy művelődésünk, hazai tudományosságunk javára az isteni gondviselés Vécsey Tamás és Hegedüs István urakat kitaláló munkacserében sokáig éltesse.

Vécsey Tamás: Szombathely város virágzására iszik.

Eredics Ferenc: Vasvármegye főispánjára, a hazafias derék munka emberére, a magyarság és magyar kultúra lelkes vezéremberére mond emlékezetes szép felköszöntőt.

Reiszig Ede főispán: A magyar igazságügy regenerátorának emlékünnepe a magyar igazságszolgáltatás két kitűnő emberére: dr. Székely Ferenc főügyészre és Andrássovics Béla kuriai bíróra emel poharat.

Ehen Gyula polgármester a mérnök és építészegylet jelenlevő tagjaira.

Székely Ferenc kir. főügyész: Vasvármegye nagytehetségű, országos becsült főispánjára;

Hegedüs István: Az irodalom, tudomány és közelet frigyére, minek megköltése Horváth Boldizsár emlékünnepe leginkább helyén áll: emel poharat.

Varrógép- és kerékpár gyári raktár. Kovács Ferenc Szombathely. Távbeszélő 78. sz. Javitóműhely. Kerékpározó iskola: Széll Kálmán-utca, Tóptel-utca sarok.

Kerékpárok 1091. évi újdonságok beérkeztek. Varrógépek kitűnő minőségben, jótállás mellett. Berndorf fémáru gyár raktár Krupp Arthurtól. 40-5

Dr. Czifrák János:

Eszellett Társaság!

Műlőn Szombathely r. t. város közönsége elhatározta, hogy nagy fiának Horváth Boldizsárnak emléktől érczen fogja megörökíteni, a szoborbizottság nem sokáig tanácskozott azon, kire bizza ezen drága emlék megalkotásának nagy munkáját. Szerencsés város vagyunk. Szobrászért sem kellett idegenbe mennünk. Megtaláltuk a hivatásos művészt magunk körében, a mi fiaink között. Az a férfi, ki a mi nagy Horváth Boldizsárunk szép szobrát megalkotta, Tóth István, szintén Szombathely szülője. Örömmel vette szülő városának megbízását, a művészetének egész teremtő erejével fogott szép feladatának megoldásához. Tán nem csak a művészi ihlet, hanem azaz elváratlan kapcsolás, az a mindig hevülő érzés, mely bennünk, kik egy városban látunk először ragyogni a napot, mindörökkön összetart és lelkesít, mondom ez az érzés vezethette a művész eszébe, hogy ilyen nagyot teremti. Tóth István, midőn e nagy művet alkotá, nemcsak művészi hivatásában fáradott, hanem szülővárosának dolgozott, annak a nagy embernek emléktől örökítette meg, ki neki is az, a mi nekünk, ki az ő lelkesen is azzal a legendás nagyságával él, mint a miénkben.

Ezért sikerült t. uraim és hölgyeim, ilyen kíváncsan a szobor. Nekem jutott a nagy szerencse, hogy a szoborbizottság nevében a geniusszi művészt üdvözöljem. Köszönet, üdv és hála annak a teremtő erőnek, aki képet adott a mi szeretetűnknek és lelkesedésűnknek. Segítse a magyarok Istene művészi pályáján még sok sikerre és dicsőségre, adjon neki elég erőt és kitartást ezekhez. Tóth István urra, városunk derék szülőjére, a Horváth Boldizsár szobor genialis megalkotójára írtém poharamat és kívánom: az Isten őt kedves családjával együtt sokáig éltesse!

Reiszig Ede főispán a hírlapiródatmal és az „Orion” képviselőjét köszönti fel.

Kopacek György egyetemi tanársegéd e fejlődő város polgármesterére, Ehen Gyulára emel poharat.

Ehen Gyula indítványára Széll Kálmán miniszterelnökhöz az alább következő távirat intéztelt:

Széll Kálmán miniszterelnök ur ő nagyméltóságának

Budapest.

A Horváth Boldizsár emléketűlt ünneplő nagyszámú közönség hálás köszönetet mond Nagyméltóságodnak megemlékezésért s egyuttal megragadja az alkalmat, hogy Nagyméltóságodnak mai névünnepe alkalmából szíve mélyből kívánja, hogy Excellenciádat az Isten hazánk és népünk javára igen sokáig éltesse.

Reiszig Ede,

Ehen Gyula.

Ugyanekkor fölvásásra kerültek a szoborbizottsághoz intézett következő sürgönyök: Ehen Gyula polgármester urnak, mint a Horváth Boldizsár szoborbizottság elnökének Szombathely.

Kegyeletűnkben Horváth Boldizsár emléke iránt szívem mélyből részt veszek. Áldott legyen a nagy, a nemes férfi neve örökre. Hodossy Imre.

Horváth Boldizsár emlékbizottság elnökének Szombathely.

Szombathely jeles fiának emlékünnepeire hódoló üdvözléssel tekintek. Szombathely kegyeletű méltó nagy fiához, kit ünnepl.

Rákossy Jenő.

Nagyságos Ehen Gyula urnak, a szoborbizottsági elnöknek

Szombathely.

A budapesti büntető törvényszék bírái hódolnak Horváth Boldizsár nagy szellemének, a bírói függetlenség megalkotójának. Hazafiás üdvözléssel

Zsitvay elnök.

Horváth Boldizsár szoborbizottságnak Szombathely.

A nagy férfiai Magyarország igazságügyi regenerátorának szobor felállítására alkalmából

fogadják öszinte szívvel jövő hazafiás üdvözlésünket.

A budapesti ügyvédi kamara.

György Elek elnök,
Nagy Dezső titkár.

Ezzel az emléketűlt szép ünnepség véget ért.

A hangverseny.

Este 8 órakor a városi Kaszinó termeiben a szoboralap javára hangverseny volt, a melynek lefolyásáról hétfői lapunkban fogunk beszámolni.

Horváth Boldizsár pohárköszöntője.

A nagyjainkra való visszaemlékezés mindenkoron édes gyönyörűséggel töltheti el szívünket. Az ő szókaisai, az ő cselekedeteik egy más világot nyitnak fel előttünk, melynek mezejéről sok értékes dolgot összetarthatunk.

És a nagy emberek lelki világát kevésbé tárja elénk a nagy nyilvánosság előtt való működésük, mint ami a magánéletből, meghitt baráti körökből száll felénk.

Igazi valójukban itt mutatják magukat, ahol kendőzésre mi szükségük sincsen.

Szombathely nagy fiának, Horváth Boldizsárának egy pohárköszöntőjét közöljük ez alkalommal.

1869-ben mondódott el a Köszöntő, nem sokan élnek már azok közül, akiknek szívében e köszöntő meghűlt, édes szava még visszacseng.

A Szabíriát akkor még Szarvas-vendéglőnek neveztek, itt hangzott el Horváth Boldizsár ajkairól a beszéd a tisztelőre rendezett ünnepi ebéd alkalmával.

Szólt pedig a következőképpen:

„Ne nevéssenek ki, uraim, hogy daczára annak, hogy fölszázd vonult el már fejem felett és hogy egykor fekete hajfárteimet a közelgő öregység hervasztó őszi szele mind fehérre festette már; mondom, hogy daczára ennek, még mindig szerelmes vagyok, és hogy ezen szerelmemel, daczára annak, hogy leányaim is itt jelen vannak és koszorúmat ottthon majd szépen beköthetnek, mégis itt nyilvánosan bevallom.

Szerelmem nem ma keletkezett. Oly régi az, mint emlékezésem. De szerelmem tárgyát az istenség az örök ifjúság varázs-malaszájával áldotta meg és minden nap és minden év csak emeli annak szépségét és életerejét.

Az első szerelem rajongó hevéllel csüngök még mindig rajta. Boldog vagyok, ha láthatom; — fájdalom borítja el keblemet, ha tőle távozom; — e távollét bánatát csak azáltal teszem elviselhetővé, hogy ellensúlyozom azt a viszontlátás reményével; magassabban dobog fel keblemem, ha nevet en líteni hallom; emelkedő jöletének híre felragyog arcom; és legszebb álmaim azok, melyekben az ő mosolygó képével találkozhatom.

S a mi földolog, uraim, oly szerencsés vagyok, hogy szerelmem tárgyának viszontvonzalmával, sőt kegyével dicsekedhetem. Ha van némi értéke életemnek, azt mind neki köszönhetem; ő öntötte belém a közügyek iránti szeretetet, ő adott lelkesedést minden szép, jó, nagy és nemes iránt, ő nyitotta meg előttem a közpálya tereit és adott ez által gyakorlati irányt hajlamgimnak, vágyaimnak; az ő bizalma volt legerősebb ösztönöm és leghatalmasabb támaszom küzdéseimben; az ő vonzalmára nyújtott nekem vigaszt és kárpótlást szenvedéseimben, nemlő gyanúval szerepelt oldalamon jó- és balsorsom napjaim egyaránt.

Engedjék meg uraim, hogy a szeretet és hála poharát ő reá emelhessem, örök ifjú kedvesemre, életem hű nemtőjére, áldott szülőföldemre, Szombathely városára, amelynek folytonos emelkedő e örömmel tölti el keblemet, amelynek aegise alatt, előbb mint mezei kapitány és később mint főjegyző kezdém első szárnypróbálgatásaimat a közügyek szolgálatában és melynek megbecsülhetlen és soha nem lankadó bizalma személyem irányában adott gyenge erőmnek lendületet arra, hogy később felemelkedhettem ama magas polczra, hol legfőbb büszkeségem az

volt, hogy elmondhatom: hogy a nemzet szolgája vagyok.

Szombathely városra folyton emelkedő jöletre, nagyságára, emelem e poharamat azon kívánattal, hogy ennek hatalmas lényeződő, szombathelyi polgárlársaimat és ezek élén az érdemekben megöszült városi h. bírót, Tempel Ferencz urat az ur Isten éltesse!

A hegyközség választmányának ülése.

— A „Vasvármegye” saját tudósítójától. —

A szombathelyi hegyközség választmánya pénteken, f. hó 11-én a városház tanácskozási termében Rhorer Ödön dr. elnöklete alatt ülést tartott, melyen csak alig néhány választmányi tag vett részt.

Az ülés elején Rhorer Ödön dr. bejelenti, hogy Farkas Ferencz hegybíró ezen tisztességéről immár másodsor lemondván, szükségessé válik a hegybírói állás betöltésére nézve intézkedni. A választmány, miután a hegybíró lemondását sajnálattal tudomásul vette, elhatározta, hogy az így módon megüresedett hegybírói tisztséget a legközelebb összehívandó rendkívüli közgyűlésen fogja betölteni.

Rhorer Ödön dr. bejelenti, hogy Szabó Karoly, a hegyközség pénztárosa is lemondott állásáról. Felkéri tehát a választmányt, hogy ezen állás betöltésére nézve határozatot lehetleg még ezen az ülésen hozza meg. A választmány a lemondást tudomásul veszi és elhatározza, hogy a pénztárhozki tisztségrek egyelőre csak ideiglenes betöltésre felkéri Simon Gyula választmányi tagot.

A választmány kimondja, hogy hegyközség mindkét lemondott tisztviselőjének eddigi fáradságtalan és buzgó működésükért jegyzőkönyvileg fejezi ki köszönetét.

Ezek után Rhorer Ödön dr. bejelenti, hogy mivel a hegyörök illetményeinek kifizetése f. hó 1-én esedékessé vált, ezen személyzetnek fizetését egyelőre sajátjából adta ki.

Majd előterjeszté az alispánnak a viharágyukra vonatkozó határozatát. A hegyközség közgyűlése tudvalevőleg elhatározta, hogy a jégkarak elleni védekezés céljából viharágyukat állít fel a hegyközség területén. A viharágyukat be is szerelték és ezeket különböző pontokon felállították. Minthogy azonban az ezzel járó terhek viseléséhez a hegyközség néhány tagja hozzájárulni nem volt hajlandó, sőt a terhek részarányos kivételése ellen határozottan tiltakoztak, a hegyközség választmánya aziránt kereste meg a polgármestert hivatal, hogy a hegyközség ezen tagjaitól a rájuk eső összeget hajtsa be. Minthogy a polgármester ezen megkeresésnek nem tett eleget, a választmány a polgármester elutasító határozata ellen felebbezzést nyújtott be az alispáni hivatalhoz.

A napokban érkezett le a hegyközséghez az alispánnak e tárgyban hozott határozata, mely a polgármestert hivatal végzésének helybenhagyásával a hegyközség a megkeresését elutasítja. Rhorer Ödön dr. fölvásván az alispáni hivatal végzését, röviden kifejti azon pontokat, melyeknek létes értelmezése az elutasító határozat meghozatalának kiinduló pontjau szolgált.

A választmány Gaár Frigyes indítványára elhatározza, hogy az alispán ezen határozata ellen a földművelésügyi miniszterhez felebbezzést fog benyújtani, egyuttal ennek fogantatásával megbizza Rhorer Ödön dr. választmányi tagot.

Ezek után dr. Rhorer Ödön felolvassa Emerjng Adolfnak, a viharágyuk szállítójának a hegyközséghez intézett azon levelét, melyben a szállító a viharágyuk még le nem fizetett költségei kiegyenlítésére halasztást ad.

Végül a választmány Gaár Frigyes indítványára felkéri Rhorer Ödön dr. választmányi tagot, hogy mindaddig, míg a hegyközség új hegybíró választ, ezen tisztséggel járó teendőket végezze. Rhorer Ödön kijelentvén, hogy a választmány e kérelmét késő örömmel teljesíti, az ülés egyéb tárgyhírnében véget ért.